

Snívania na prahu nového vysokoškolského roku

O publicistické žalospevy nad stavom nášho školstva nie je núdza. Sú ale bez účinku. Ako by hrachom o stenu hádzal: od kompetentných sa im sluchu nedostáva. A tak vari prispievajú iba k rastu znechutenia a apatie verejnosti. Asi by ich mali nahradiť konkrétne akcie samotných vzdelávacích elít. Konkrétni by mali byť v tom, že namiesto všeobecných litánií by navrhovali špecifikované uskutočniteľné opatrenia.

Predstavme si napríklad, že všetci ponovembroví ministri školstva (za 15 rokov ich bolo 8) by sa obrátili na parlament a vládu s konkrétnymi návrhmi – hádam by predsa len s niečím pohli! Povedzme že by navštívili oba vrcholné orgány štátu, alebo by im aspoň poslali list, v ktorom by konštatovali: „Chápeme neľahkú dilemu, pred ktorou stojíte: ako v podmienkach hmotnej biedy, do ktorej nás doviedol komunizmus, rozdeľovať skromné prostriedky rozpočtu pre aktivity, ktoré slúžia regenerácii a rozvoju ekonomiky, a zároveň poskytovať materiálnu podporu školstvu, zatiaľ aspoň na udržanie dosiahnutej úrovne vzdelanosti krajiny. Za uplynulých 15 rokov naše vysoké školstvo kvantitatívne rástlo, ale nadol išla jeho kvalita. Po vstupe do EÚ nám hrozí únik mozgov: učiteľov, čím sa pokles kvality vzdelávania ešte urýchlí, no najmä mladých ľudí, ktorí budú odchádzať študovať do zahraničia a vracat' sa nebudú.“ Aby boli konkrétni, prišli by ministri s týmto návrhom: „Na okraji Bratislavy, v lokalite Rázsochy, stojí už dvadsať rokov rozostavaná budova nemocnice. Vláda SR rozhodla, že stavbu predá. Pritom lekárska fakulta a jej kliniky sídli v zastaralých, vlastne nevyhovujúcich priestoroch. Najlepší slovenskí maturanti odchádzajú študovať medicínu do Česka, kde nachádzajú lepšie podmienky. Zdá sa nám, že by stačilo predať terajšie budovy fakulty, síce zanedbané a chátrajúce, ale umiestnené v lukratívnej časti centrálnej Bratislavy a získané peniaze použiť na dostavbu nemocnice na Rázsochách. Práve okolo nej by sa mohla budovať fakulta, odpovedajúca 21. storočiu. Iste, bolo by k tomu treba pridať ďalšie finančné prostriedky. Vraj sa pre dostavenie nemocnice na Rázsochách nenašli. Fakt, že sa takéto objavili, keď išlo o podporu výstavby automobiliek, nemôžeme označiť ináč než ako ukážku pomýlených priorít. Automobilky budú ešte niekoľko rokov potrebovať lacnú nekvalifikovanú pracovnú silu. Tú ale postupne celkom nahradia automaty a roboty. Slovenskí politici budú potom stáť tvárou v tvár nezamestnanej a málo vzdelanej populácii, bez možnosti ponúknuť investorom kvalifikovaných odborníkov, ktorých automaty nahradit' nemôžu. Tí vyrastú zo slovenských talentov za hranicami a tam aj ostanú.“

Až k tomuto konkrétnemu návrhu by pridali zovšeobecnenie: „Slovenská kultúra, tradične ukotvená vo folklóre a literátstve, sa dostane na úroveň sveta iba vtedy, keď jej dominantou bude vzdelávanie a veda. Symbolom súčasného Slovenska by nemali byť len nové automobilky, ale aj jeho vynikajúce vzdelávacie a vedecké inštitúcie. Obraciam sa na Vás, vážení poslanci, pán predseda vlády a ministri, aby ste konkrétnym opatrením vyjadrili to, čo má výpoveď všeobecnejšiu: že je Vaším záujmom urobiť zo Slovenska rovnocenného kultúrneho – a práve tým aj ekonomického – partnera iným európskym štátom.“

Tak sme si trochu zasnivali... Taký list naozaj vznikol. Ale nebol odoslaný: nenašiel signatárov. Stav slovenskej vzdelanosti je závislý od politikov, no viac ešte od hierarchie hodnôt, akú majú slovenskí vzdelanci samotní. Rečí je hodne; o skutky ide. Otvorte si na webe májové číslo časopisu The Scientist. Píše sa tam: „Vláda Írska si uvedomuje, že budovanie silnej vedeckej infraštruktúry je jednou z najlepších investícií, aké možno urobiť do ekonomiky budúcnosti a agresívne v tom koná.“ V rokoch 2000-2006 Írsky fond vedy má k dispozícii 770 miliónov dolárov na výskum, potrebný pre rozvoj biotechniky a informačných a komunikačných techník. Výborné podmienky priťahujú do Írska nielen írskych učiteľov a bádateľov, čo kedysi odišli do USA, ale vedcov z celého sveta (medzi

riaditeľmi zahraničného pôvodu, čo stoja v čele 153 výskumných programov, je vraj aj Slovák). Americký komentátor hovorí s troškou závidia: „Ide o výsledok múdrej analýzy, ktorá by mala byť zrejmá aj každému Američanovi, ale asi nie je: že dnes vynikajúca veda určuje ekonomickú úroveň, úroveň bezpečnosti, úroveň zdravia, úroveň kvality života.“

Utopisti, čo snívajú o našej krajine ako o druhom európskom ekonomickom tigrovi, hneď po Írsku, by mali nový vysokoškolský rok zahájiť malou internetovou exkurziou po írskych ekonomických, politických a kultúrnych prioritách.

Ladislav Kováč

prvý ponovembrový minister školstva
(kovacl@fns.uniba.sk)